

Nr 452

Av herr Åman m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1957/58 till folkskoleseminarieorganisationen m. m.

1950 års riksdag beslöt, såsom i proposition nr 123 framhålles, att utbildningen av småskollärare från tidpunkt, som senare skulle bestämmas, skall vara treårig och baseras på ett kunskapsmätt motsvarande realexamen. Sedan 1956 års riksdag fattat beslut om enhetsskolans successiva genomförande, är uppenbarligen tidpunkten nu inne för ett förverkligande av 1950 års principbeslut. Härtill kommer också, att undervisningen i tredje klassen i skolor av A-form efter hand övertages av småskollärare. I vilken utsträckning sådant övertagande skall äga rum bestämmes enligt beslut vid 1953 års riksdag för varje läsår av Kungl. Maj:t, men enligt föreliggande beräkningar kommer övertagandet att vara helt genomfört läsåret 1964/65.

Seminarieutredningen har i sitt första betänkande (SOU 1956: 18) framhållit, att småskollärarnas utvidgade tjänstgöringsområde i och för sig motiverar en utsträckning av lärotiden från två till tre år. Den nuvarande undervisningen bedrivs i huvudsak efter en timplan, som redan vid tillkomsten i mitten av 1930-talet ansågs pressad. Trots att den schemabundna undervisningen efter de ytterligare moment, som undan för undan kommit till, blivit mer omfattande än fallet torde vara vid några motsvarande läroanstalter, är timplanen alltför knapp med hänsyn till de nya moment, som tillkommit i småskollärarnas utbildning. Det saknas anledning att i detalj redovisa luckorna i småskollärarnas nuvarande utbildning. Här skall endast framhållas nödvändigheten av att de blivande småskollärarna erhåller en väsentlig förstärkning av sin praktiska yrkesutbildning, en vidgad allmänorientering, bättre språkkunskaper och en djupare psykologisk insikt för att bl. a. kunna omhändertaga barn med läs- och skrivsvårigheter. Särskilt med hänsyn till förhållandena på landsbygden med ett relativt litet antal klassavdelningar i varje skola och där behandlingen måste anförtros klasslärarna, synes det angeläget att utbildning för ändamålet ingår som en integrerande del i lärarutbildningen.

Den tvååriga utbildningen kan möjligen ha varit till fyllest för småskollärare, som avsetts tjänstgöra i de två första klasserna i en folkskola av 1930-talets modell. Helt andra krav måste nu ställas på utbildningen av de lärare, som skall undervisa i de tre första klasserna i folkskolan under övergångstiden och på enhetsskolans lågstadium. En utebliven förstärkning av småskollärarutbildningen skulle allvarligt äventyra de mål, som bör uppställas för nuets och framtidens skola, vad avser såväl kunskapsmed-

delandet som skolans fostrande uppgift. Med hänsyn bl. a. härtill vill vi föreslå, att småskollärarytbildningen i enlighet med seminarieutredningens förslag fr. o. m. budgetåret 1957/58 blir treårig med realexamenskunskaper som grund. I samband härmed bör tvååriga linjer för elever med kunskaper motsvarande kraven för studentexamen införas. De ökade ämneskunskaper, som dessa elever besitter, möjliggör en kortare utbildningstid för dessa, och erfarenheten synes visa att så många sökande med studentexamen anmäler sig till småskollärarytseminarierna, att minst två avdelningar för denna kategori kan inrättas.

Vad särskilt avser tidpunkten för övergång till 3-årig småskolläraryt- bildning bör framhållas, att en förändring av seminarieorganisationen under alla förhållanden är nödvändig fr. o. m. budgetåret 1957/58, vilket framgår av propositionen. Redan detta förhållande motiverar, att 1950 års princip- beslut om en förlängning av småskollärarytutbildningen nu realiseras. Här- till kommer emellertid, att det sammanlagda examinationsbehovet av små- skollärare och folkskollärare, såsom framgår av de i propositionen publi- cerade tabellerna, når sitt minimum läsåren 1959/60 och 1960/61 för att därefter åter stiga. Ur seminarieorganisatoriska synpunkter måste det där- för te sig lämpligt, att den förlängda utbildningen införes vid en tidpunkt då intagnings- och examinationsbehovet vid seminarierna är förhållandevis lågt; härigenom vinnes bl. a. den fördelen att antalet erforderliga klassav- delningar vid seminarierna icke kommer att starkt variera år från år.

Förlängningen av småskolläraryt utbildning medför endast obetydligt ökade kostnader jämfört med Kungl. Maj:ts förslag. De ökade kostnaderna under budgetåret 1957/58, som kan beräknas till ca 975 000 kronor, sam- manhänger med att intagningen på småskollärarytlinjen hösten 1957 vid en övergång till 3-årig utbildning måste anpassas med hänsyn till examina- tionsbehovet 1960/61 och icke till det väsentligt lägre behovet 1959/60, vilket ligger till grund för den i propositionen föreslagna intagningen till 2-årig småskollärarytutbildning. Merkostnaden för en från två till tre år förlängd utbildning är icke proportionell mot den förlängda studietiden — utan så- som seminarieutredningen framhållit — väsentligt lägre.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställles,

att riksdagen-vid behandlingen av Kungl. Maj:ts propo- sition nr 123 måtte

- a) besluta att fr. o. m. läsåret 1957/58 undervisningen på småskollärarytlinjen skall vara 3-årig på grundval av real- examenskunskaper resp. 2-årig på grundval av student- examenskunskaper;
- b) godkänna följande avlöningsstat för folkskolesemina- rierna, att tillämpas från och med budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	8 614 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	344 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	8 549 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 478 000
Summa kronor	21 985 000

- c) till *Folkskoleseminarierna: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 21 985 000 kronor.

Stockholm den 27 mars 1957

<i>Valter Åman</i>	<i>Anna Sjöström-Bengtsson</i>	<i>Erik Arrhén</i>
<i>Jakob Grym</i>	<i>Ruth Hamrin-Thorell</i>	<i>Ragn. Bergh</i>
<i>Hugo Osvald</i>	<i>Bengt Elmgren</i>	<i>Ingrid Gärde Widemar</i>
<i>Johan Sunne</i>	<i>Bertil Mogård</i>	<i>Torsten Bengtson</i>
<i>Nils Theodor Larsson</i>	<i>Annie Wallentheim</i>	<i>Ingeborg Carlqvist</i>
<i>Dagmar Ranmark</i>	<i>Nils G. Strandler</i>	<i>Gustaf Fahlander</i>
